

VZDUŠNÁ MÍSTA VELENÍ NEJVVYŠŠÍHO VELITELSTVÍ USA

V plánech válečných příprav USA a dalších států agresivního bloku NATO zaujímají významné místo opatření k dalšímu zdokonalování systému velení ozbrojeným silám v jaderné válce. Vojenskopolitické vedení USA se snaží při řešení tohoto úkolu především dosáhnout vysoké centralizace velení vojskům a silám válečného loďstva a zabezpečit odolnost systémů velení a spojení. K tomuto účelu v USA vznikl a dále se zdokonaluje globální systém operačního velení (GSOV) ozbrojeným silám, který zahrnuje v jediný celek systémy velení spojených a speciálních velitelství, druhů ozbrojených sil, správ ministerstva obrany a řady dalších ministerstev a resortů. Je spojen se základními vládními a vojenskými orgány velení Kanady a velitelstvími stanovišti spojených ozbrojených sil NATO.

Nejdůležitějšími podmínkami spolehlivé a nepřetržité činnosti tohoto systému velení v podmínkách vedení jaderné války podle názoru Pentagonu jsou:

- vytvoření rozvětvené sítě hlavních a záložních velitelství stanovišť (předem připravených pozemních a vzdušných),

- dostatečně vysoký stupeň jejich odolnosti,

- komplexní využití různých spojujících systémů a prostředků automatizace.

Již na konci padesátých let přijaly USA rozhodnutí: současně s výstavbou předem připravených stálých míst velení, zahájit vytvoření vzdušných velitelství stanovišť (VVS) pro výběr náčelníků štábů (VNŠ) a celou řadu speciálních a spojených velitelství. Měla rozšířit možnosti nejvyššího vojenského velení USA, včetně prezidenta a ministerstva obrany, velet ozbrojeným silám v podmínkách jaderné války.

Na konci šedesátých a začátku sedmdesátých let, kdy došlo k dalšímu zdokonalování prostředků — nosičů jaderných zbraní a ke značnému zvýšení přesnosti ničení objektů s využitím mezikontinentálních balistických raket (MBR) a raket odpalovaných z ponorek (ROP), se zvláště naléhavostí vyvstala otázka o stupni přežití nebo zranitelnosti velitelství stanovišť.

V této době velitelství letectva USA již získalo dostatečně bohaté zkušenosti z využívání stálých (předem připravených) a pohyblivých (vzdušných a plovoucích) velitelství stanovišť jako záložních míst velení v době války.

Využití plovoucího VS jako záložního VS výboru náčelníků štábů nesplnilo oče-

kávání. Z hlediska odolnosti byla nejspolehlivější vzdušná VS.

Velitelství letectva USA věnovalo vzdušným VS velkou pozornost. Ve druhé polovině šedesátých let je proto zapojilo do globálního systému vzdušných velitelských stanovišť (GSVVS). Ten zahrnoval VVS VNŠ, záložní systém velení strategického leteckého velitelství (SLV), vzdušná VS hlavních velitelů letectva USA v Evropě, v prostorech Tichého a Atlantického oceánu, konečně letouny-retranslatory systému velení ROP. V současné době je v systému přes 50 letounů, převážně typu EC-135. Globální systém VVS pokládá americké velení za záložní. Má sloužit pro velení ozbrojeným silám pro případ vyřazení stálých míst velení z boje.

Podle názorů zahraničních odborníků mají VVS ve srovnání se stálými místy velení některé významné přednosti, např. vyšší stupeň odolnosti, pohyblivost a manévrovost, poměrně nevysoké pořizovací náklady a nevelké lhůty jejich výstavby.

Současně ukazují i na celou řadu nedostatků VVS. Jsou to např. poměrně krátká doba trvání bojové směny ve vzduchu (EC-135 do 10, E-4 do 16 hodin), poměrně nevelká užitečná plocha, nedostatečná spolehlivost spojovacích prostředků v podmínkách použití jaderných zbraní, žádná ochrana před elektromagnetickými impulsy jaderného výbuchu, žádné prostředky automatizovaného zpracování údajů, závislost na letištní síti a meteorologických podmínkách.

Ke snížení rizika zničení VVS na zemi na minimum Američané plánují pro případ nebezpečí vzniku ozbrojeného konfliktu vzlet pohotovostních letounů k bojovému hlídkování a systematické změny letišť každého VVS.

Zvláštní úlohu v systému GSVVS mají VVS VNŠ a SLV. Osobní letoun prezidenta USA může rovněž patřit v případě nutnosti do tohoto systému. Jako osobní letouny prezidenta USA se používají dva speciálně upravené typy „Boeing VC-137“. Jeden z nich je hlavní, druhý záložní.

V době výjezdu prezidenta vyčleňuje se speciální operační skupina v počtu 10–12 lidí. Zabezpečuje prezidenta i doprovod nezbytnými informacemi. V normálních podmínkách tato skupina nepracuje. Prezidenta vždy doprovází důstojník, který má k dispozici přenosnou aparaturu. Ta mu umožňuje předávat kódované rozhodnutí k použití jaderných zbraní.

Spojovací prostředky na palubě letounu zabezpečují prezidentovi otevřené a utajené telefonní a telegrafní spojení ve

VKV a KV rozsahu, dále prostřednictvím umělých družic země s jakýmkoli místem velení GSOV, včetně vzdušných VS. Maximální vzdálenost spojení s pozemními stanicemi v rozsahu VKV je 300–400 km, v rozsahu KV do 6000 km. Použití silného vysílače VKV spojení (1 kW) zvyšuje možnost navázat spojení s letouny globálního systému VVS, především s VVS VNŠ v podmínkách použití jaderných zbraní.

Při letech prezidenta v rámci kontinentální části USA používá se speciální systém VKV rádiového spojení. Zahrnuje síť pozemních přijímacích a vysílacích spojovacích uzlů, zpravidla umístěných společně s automatickými přepojovacími středisky.

K zabezpečení prezidenta utajeným spojením je vytvořen speciální systém vládního telefonického a telegrafního spojení. Jeho aparatura je umístěna na hlavním a záložním letounu prezidenta, vzdušném VS VNŠ a v síti hlavních retranslačních uzlů spojeného spojovacího systému ministerstva obrany. Systém může zabezpečovat spojení současně dvěma kanály telefonního a dvěma kanály dálkopisného spojení.

Při pobytu prezidentova letounu na speciálně vybudované ploše připojují se k němu s využitím speciálního kabelu současně tři samostatné kabelové linky, které jej spojují se spojeným spojovacím systémem ministerstva obrany.

V době zahraničních cest prezidenta doprovází jeho letoun vzdušné VS VNŠ, které udržuje neustálé spojení s hlavním a záložním VS VNŠ. V případě nezbytnosti VVS VNŠ může být použito jako spojovací uzel pro retranslaci nařízení prezidenta.

Prezidentův letoun není předurčen speciálně pro velení ozbrojeným silám v době války. Tento úkol plní VVS VNŠ.

Vzdušné velitelské stanoviště VNŠ je předurčeno k plnění funkce záložního místa velení prezidenta, ministra obrany nebo jeho zástupců v případě jaderné války.

VVS VNŠ je udržováno ve stavu vysoké bojové pohotovosti. Jeden letoun s operační skupinou je připraven v patnáctiminutové pohotovosti ke vzletu, druhý letoun jej může v případě potřeby vyměnit. K nácvikům příslušníků operačních skupin a osádek uskutečňují letouny VVS pravidelné cvičné lety jak uvnitř státu (hlavně podél východního pobřeží), tak i za jeho hranicemi.

Na VVS VNŠ jsou zabudovány rádiové stanice VKV, KV rozsahu, rovněž dálkopisného, dlouhovlnného a velmi dlouhovln-

ného spojení. Široce rozvětvená síť stálých a pohyblivých rádiových stanic podél možných směrů jeho bojového hlídkování zabezpečuje spolehlivou práci VVS na základě spojeného spojovacího systému ministerstva obrany.

Systém dlouhovlnného a velmi dlouhovlnného spojení je předurčen k doručení nařízení prezidenta místům velení MBR, strategických bombardovacích letounů a na moři operujícím ROP.

Záložní systém velení SLV zahrnuje VVS velitele SLV, západní a východní zóny, vzdušná místa velení k odpálení (VMVO) MBR a letouny-retranslatory.

VVS velitele SLV má nepřetržitou bojovou pohotovost ve vzduchu. Bojová směna letounů se střídá po osmi hodinách. Přitom pokud letoun ve vzduchu nenaváže spojení ve všech sítích s odpovídajícími pozemními spojovacími uzly, střídáný letoun nemá právo odlétnout ze zóny hlídkování.

Hlídkování se uskutečňuje ve výšce asi 8000 m po kruhových trasách letu tak, aby operační skupina VVS měla neustále spolehlivé spojení prostřednictvím sítě pozemních VKV stanic se štábem SLV.

Operační skupina má na palubě VVS 17 lidí ve složení: dozorcí generál, jedenáct operačních důstojníků a pět radistů. Službu mají všichni generálové štábu SLV s výjimkou velitele a jeho zástupce. Povinnosti dozorcího generála jsou velmi široké. Prostřednictvím něho, v případě zničení hlavního VS bude velet výbor náčelníků štábů silám SLV. Má právo společně se speciálně vyčleněným důstojníkem otevřít obálku s kódem k použití jaderných zbraní. Při vydání nařízení k odpálení MBR musí být přítomni čtyři lidé: dozorcí generál, náčelník směny, spojovací důstojník a velitel letounu.

Vzdušná VS východní a západní zóny jsou záložními místy velení velitele SLV ve své zóně odpovědnosti.

Vzdušná místa velení k odpálení raket jsou předurčena pro retranslaci nařízení k odpálení MBR. K zabezpečení spolehlivého odpálení současně vzlétají do vzduchu tři VMVO, která překrývají prostory rozmístění MBR SLV.

Hlavním úkolem letounů-retranslatůrů je zabezpečení vzdušného mostu pro spojení ve VKV rozsahu mezi VS velitele SLV, VVS východní zóny a VVS VNŠ. To umožňuje VVS VNŠ předávat velení SLV nařízení prezidenta, v první řadě k použití strategických jaderných zbraní.

Na všech VVS SLV je prakticky stejná spojovací aparatura jako na VVS VNŠ. Kromě toho na VVS SLV, které zahrnuje

VMVO je aparatura pro dálkové odpalování MBR. Ta zabezpečuje ve VKV rozsahu předání předem připravených nařízení k odpálení MBR.

V současné době je hlavním letounem pro rozmístění vzdušných velitelských stanovišť typ EC-135, který má řadu podstatných nedostatků. K jejich odstranění se uskutečňuje program přeměnit jako VVS letoun Boeing-747-200, který má pojmenování E4. Jeho celková užitečná plocha téměř 5krát převyšuje plochu letounu EC-135.

V letounu jsou místnosti pro velitele směny, zasedací sál a pracovní místnost operační skupiny. Na letounu E-4 může být rozmístěno celkem až 95 lidí, z toho 27 lidí leteckého a inženýrského personálu a operační skupina v počtu 39 lidí.

Ke zvýšení možnosti delšího pobytu ve vzduchu zřizuje se na všech letounech systému doplňování pohonnými hmotami, který jim umožňuje nepřetržitě pobývat ve vzduchu až 72 hodin.

Na novém VVS je plánováno mít celkem 13 samostatných spojovacích podsystemů o rozsahu od 14 kHz do 8 GHz. Hlavní z nich jsou: koncové stanice systému strategického družicového spojení DSCS-2, systém družicového spojení „Afsatcom“, „Flitsatcom“. Podle názoru odborníků využití těchto systémů zabezpečí pro VVS spolehlivé a trvalé spojení s orgány velení GSOV, s místy velení pro odpálení MBR a s místy velení bombardovacích letounů SLV v podmínkách použití jaderných zbraní a nepřátelského aktivního a pasivního rušení.

V podsystemu dlouhovlnného a velmi dlouhovlnného spojení se předpokládá využívat stejného rozsahu (17—60 kHz) jako v dosavadních systémech. Síla vysílače je však desetkrát větší. Parametry vysílací antény zůstávají prakticky beze změn: délka asi 8500 m o průměru 15 mm.

Na palubě VVS se zřizují:

- podsystem vnitřního telefonického spojení o 150 telefonických kanálech,
- 8 zařízení pro zobrazení situace,
- soupravu registrační aparatury,
- systémy technické kontroly práce spojovacích prostředků.

Značná pozornost při vybavení VVS se věnuje zdokonalování aparatury pro zpracování získaných informací. Ta má umožnit značně zvětšit možnosti VVS analyzovat přicházející údaje. Předpokládá se instalovat na něm přenosný samočinný počítač a až osm dálnopisů.

(Ze sovětského tisku)